

Sydorenko N. Traditions and lessons of the Ukrainian Press of the early twentieth century

This article discusses issues that have gained publicity in the Ukrainian press the beginning of the XX century. and subsequently repeated in the media independent Ukraine late XX - early XXI century.

Lack of spiritual unity and istoricheskogorodstva spiritual-cultural sphere, "unlearned" the lessons of the past and ignored the tradition of upholding national priorities (in particular in the field of social communication) is not removed from the agenda the question centennial history: how to raise a Ukrainian citizen.

Keywords: tradition Ukrainian press national priorities.

УДК 070.48

О.І. ХАРИТОНЕНКО
кандидат філол. наук

**ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТИПУ ВИДАННЯ
В СУЧАСНИХ ГАЗЕТАХ**

У статті показано, як здійснюється визначення типу видання редакторами провідних сучасних українських газет на практиці, та проаналізовано, як ці визначення корелюють із усталеною в науці й стандартизованою класифікацією періодичних видань.

Ключові слова: типологія газетних видань, вид і девіз газетного видання, вихідні відомості газетного видання.

Класифікація періодичних видань представлена в ДСТУ 3017-95. «Видання. Основні види, терміни та визначення» [4]. Протягом останніх років з'явилося чимало наукових публікацій, у яких порушуються питання типологічної визначеності газет і журналів. Маємо на увазі статті Ю. Бужинської [1], Т. Давидченко [2], Г. Дзюбенко [3], В. Кобишевої [5], М. Недопитанського [6], В. Шевченко [7; 8] та ін. Однак навіть побіжне ознайомлення з вихідними відомостями сучасних газет переконує, що уявлення про видову характеристику видань у редакторів-практиків неточне і приблизне. Саме тому проблему співвідношення наукових і практичних аспектів типології періодики вважаємо актуальною.

Основна мета статті – створити якомога більш повну картину того, як у сучасних газетних виданнях визначений їхній вид.

Навіть побіжний перегляд усіх елементів вихідних відомостей видань демонструє, що типологічні характеристики або не зазначаються взагалі, або представлені фрагментарно, або ж подані з певними суперечностями (наприклад, на першій сторінці визначено, що маємо справу з газетою, на останній вказано, що це журнал). Окреслимо ситуацію детальніше.

У газетах «Аргументы недели», «Газета Киевская», «Газета по-киевски», «Зелена планета», «Известия в Украине», «Киевский телеграф»,

«Комсомольская правда», «Кореспондент», «Передмістя», «Українська літературна газета», «Експрес» тип видання не зазначений.

Низка видань підкреслюють свою належність до партії чи організації: «Комуніст» («Орган центрального комітету компартії України»); «Літературна газета» («Газета письменників України»); «Українська газета плюс» («Федерація патріотичних видань України»); «Урядовий кур'єр» («Газета центральних органів виконавчої влади України»); «Хрещатик» («Газета Київської міської ради»), «Шевченківський вісник» («Громадсько-політична газета Шевченківського району м. Києва»); «Товариш» («Газета захисту інтересів громадян / Соціалістична партія»).

На періодичності акцентують увагу видання «2000» («Еженедельник»); «Газета по-українски» («Щоденна газета»); «МК в Украине» («Еженедельная газета»); «Сегодня» (Еженедельная газета); «Високий замок» («Тижневик / Щоденна газета»).

Свою видову приналежність за сферою розповсюдження визначають «Ваша судьба» («Всеукраїнська газета»); «Мир увлечений» («Всеукраїнська газета»); «Шевченківське слово» («Столичне видання»); «Шулявка» («Київська міська щотижнева газета»).

І періодичність, і сфера розповсюдження враховані в типологічних номінуваннях «Бульвара Гордона» («Еженедельная общеевропейская газета»); «Ваша судьба» («Всеукраїнський еженедельник»); «Вечірній Київ» («Щоденна газета Киян»); «День» («Щоденна всеукраїнська газета»); «Факти» («Всеукраїнская ежедневная газета»).

Більш частотні випадки, коли зазначення періодичності і / чи сфери розповсюдження комбінується з указівками на характер інформації, мету, тематику, читацьку аудиторію: «Вечерние вести» («Всеукраїнская общественно-политическая газета»); «Громадський захисник» («Всеукраїнська правова газета»); «Дзеркало тижня» («Інформаційно-аналітичний тижневик»); «Команда» («Всеукраїнская спортивная газета»); «Коментарі» («Спеціалізоване видання з питань економіки та бізнесу (Газета виходить щоп'ятниці)»); «Невероятно, но факт» («Всеукраїнская ежемесячная газета о непознанном»); «Освіта» («Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик»); «Слово Просвіти» («Всеукраїнський культурологічний тижневик»); «Український пенсіонер» («Всеукраїнская еженедельная специальная газета для пенсионеров и их семей»); «Україна (і світ) сьогодні» («Всеукраїнський суспільно-політичний тижневик»); «Україна молода» («Щоденна інформаційно-політична газета»). Інколи подається інформація про мету й тематику видання без зазначення періодичності та сфери розповсюдження: «Киевский взгляд» («Информационно-аналитическое издание»); «Позиція» («Громадсько-політична газета / Фастівське незалежне видання»).

Доволі цікавими є приклади використання девізу. Зрештою, це також показник цільового призначення. Доволі часто газети використовують цей засіб привернення читацької уваги : «Сегодня» («Газета года»), «Бульвар» («Гордона

Еженедельник о людях и для людей», «Ваша судьба» («Популярная газета»), «Вечерние вести» («Газета интересных новостей»), «Громадський захисник» («Усі люди народжуються вільними і рівними в своїй гідності та правах» Із декларації прав людини»), «Експрес» («Коли слово має вагу»), «Крокодил в Украине» («Купил газету и читай – ты дал редакции на чай»), «Невероятно, но факт» («Газета для тех, кто верит в чудеса»), «Слово Просвіти» («Без мови немає нації»), «Україна (і світ) сьогодні» («Корисна газета»).

Деякі з них поєднують типологічні номінації з девізом: «2009» («Тижневик розумних людей»), «7я» («Всеукраинский популярный еженедельник»), «Вечірній Київ» («Улюблена газета киян»), «Новая» («Еженедельная газета для думающей публики»), «Сільські вісті» («Газета захисту інтересів селян України»).

Узагальнену картину представимо в таблиці:

Зазначення типу видання і його девізу в сучасних газетах

Назва газети	Визначений у вихідних відомостях тип видання	Девіз
Аргументы недели		
2000	Еженедельник	
2009	<i>Тижневик розумних людей</i>	
7я	<i>Всеукр. популярный еженедельник</i>	
Бульвар Гордона	Еженедельная общеевропейская газета	Еженедельник о людях и для людей
Ваша судьба	Всеукраинский еженедельник	Популярная газета
Вечерние вести	Всеукраинская общественно-политическая газета	Газета интересных новостей
Вечірній Київ	Щоденна газета киян	Улюблена газета Киян
Високий замок	Тижневик / Щоденна газета	
Газета Киевская		
Газета по-киевски		
Газета по-українськи	Щоденна газета	
Голос України	Газета Верховної Ради України	
Громадський захисник	Всеукраїнська правова газета	«Усі люди народжуються вільними і рівними в своїй гідності та правах» Із декларації прав людини
День	Щоденна всеукраїнська газета	
Дзеркало тижня	Інформаційно-аналітичний тижневик	
Зелена планета		
Експрес		«Коли слово має вагу»
Єдність	Інформаційний вісник Київської міської організації Профспілки працівників освіти і науки України	
Известия в Украине		

Киевский взгляд	Информационно-аналитическое издание	
Киевский телеграф		
Команда	Всеукраинская спортивная газета	
Коментарі	Спеціалізоване видання з питань економіки та бізнесу (Газета виходить щоп'ятниці)	
Комсомольская правда		
Комуніст	Орган центрального комітету компартії України	Пролетарі усіх країн, єднайтеся!
Корреспондент		
Кримська світлиця	Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета	
Крокодил в Украине		Купил газету и читай – ты дал редакции на чай
Культура і життя	Загальнодержавна українська газета	
Літературна газета	Газета письменників України	
Мир увлечений	Всеукраїнська газета	
МК в Украине	Еженедельная газета	
Невероятно, но факт	Всеукраинская ежемесячная газета о непознанном	Газета для тех, кто верит в чудеса
Новая	<i>Еженедельная газета для думающей публики</i>	
Освіта	Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик	
Передмістя		
Позиція	Громадсько-політична газета / Фастівське незалежне видання	
Сегодня	Ежедневная газета	Газета года
Сільські вісті	<i>Газета захисту інтересів селян України</i>	
Слово Просвіти	Всеукраїнський культурологічний тижневик	Без мови немає нації
Товариш	Газета захисту інтересів громадян/ Соціалістична партія	
Украинский пенсионер	Всеукраинская еженедельная специальная газета для пенсионеров и их семей	
Україна (і світ) сьогодні	Всеукраїнський суспільно-політичний тижневик	Корисна газета
Україна молода	Щоденна інформаційно-політична газета	
Українська газета плюс	(Федерація патріотичних видань України)	
Урядовий кур'єр	Газета центральних органів виконавчої влади України	
Українська літературна газета		
Факты	Всеукраинская ежедневная газета	
Хрещатик	Газета Київської міської ради	
Шевченківське слово	Столичне видання	

Шевченківський вісник	Громадсько-політична газета Шевченківського району м. Києва	
Шулявка	Київська міська щотижнева газета	

Зібраний матеріал дозволяє зробити певні висновки про характер визначення типу періодичного видання в сучасних газетах.

Перш за все, варто відзначити, що є прикрі помилки. Наприклад, спеціалізована газета «Освіта», для якої пріоритетними завжди були і є публікації освітянського, педагогічного спрямування, чомусь називає себе «громадсько-політичним тижневиком».

Доволі неточними, з високим рівнем варіативності є визначення мети, тематики, сфери розповсюдження: газети називають себе і «громадсько-політичними» / «суспільно-політичними» / «загальнополітичними» / просто «політичними». Або: «інформаційно-аналітичними» і «інформаційно-політичними». Або: «загальнодержавними» і «всеукраїнськими». «Розмитість», некоректність чи не уніфікованість формулювань дезорієнтують читача. Якщо є якість відмінності між «громадсько-політичними» і «суспільно-політичними» виданнями, то, природно, їх потрібно усвідомлювати. Якщо ж таких відмінностей нема, то варто домовитися про один термін для видань такого функціонально-тематичного напрямку.

Третій типовий недолік – неповнота видової характеристики і відсутність ієрархізованості у визначенні типу за певними критеріями. Класифікаційні ознаки мають бути чітким сигналом для читача, якими є цільове призначення, тематика, читацька адресність, сфера розповсюдження видання. А яку інформацію читач отримує насправді? Одне видання «щоденне», інше – «правове», третє – «незалежне», четверте – «всеукраїнське». Хоча мало б бути так: «Всеукраїнська щоденна громадсько-політична газета», «Міський правовий тижневик» тощо.

Зрештою, поєднання у визначеннях типологічних ознак і девізу («тижневик розумних людей») навряд чи «працює» на користь видання, оскільки не виконує ані класифікаційну, ані рекламну функцію.

Почасти всі ці недоліки пояснюються неповнотою класифікації періодичних видань у стандарті. Там, наприклад, нема багатьох видів, зокрема «інформаційно-аналітичної» газети, поданий невичерпний перелік формулювань видових особливостей видання за цільовим призначенням, не зрозумілий поділ видань за тематичними ознаками. Отже, є суттєва потреба в деталізації та систематизації класифікаційних критеріїв періодичних видань, а також норм, які будуть регламентувати схему видової характеристики видання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бужинська Ю.О. Типологічна характеристика журнальних ділових видань / Ю.О. Бужинська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2011. – Вип. 2. – С. 9-14;

2. Давидченко Т.С. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні / Т.С. Давидченко // Наукові записки інституту журналістики. – 2007. – Том. 30. – С. 50-54;
3. Дзюбенко Г. Сучасна журнальна періодика: загальна характеристика, типологія, основні функції та принципи / Г. Дзюбенко // Стиль і текст. – Випуск 3. – 2002. – С. 34-38;
4. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види, терміни та визначення». – К. : Держстандарт України, 1995. – 50 с.
5. Кобишева В.С. Проблеми типології українських періодичних видань про культуру / В.С. Кобишева // Наукові записки інституту журналістики. – Том 25. – С. 16-21;
6. Недопитанський М. І. Сучасна українська періодика: типологічний аспект / М.І. Недопитанський // Наукові записки Ін-ту журналістики. – К., 2004. – Т. 14. – С. 184–187.
7. Шевченко В.Е. До питання термінології: вид і тип періодичного видання / В.Е. Шевченко // Українське журналістознавство. – 2010. – Вип. 11. – С. 29-37.
8. Шевченко В.Е. Типологія сучасних журналів – засіб вивчення світогляду суспільства / В.Е. Шевченко // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 28 (липень-вересень). – К., 2007. – С. 43-48.

Харитоненко Е. Проблемы определения типа издания в современных газетах

В статье показано, как осуществляется определение типа издания редакторами ведущих современных украинских газет на практике, и проанализированы, как эти определения коррелируют с устоявшейся и стандартизированной классификации периодических изданий.

Ключевые слова: *типология газетных изданий, вид и девиз газетного издания, выходные сведения газетного издания.*

Kharitonenko O. Problem definition type edition in today's newspapers

The article shows how the definition of the type of publication editors of leading contemporary Ukrainian newspapers in practice, and analyzes how these correlate with the definition established and standardized classification of periodicals.

Keywords: *typology newspapers, view and motto of the newspaper edition, masthead newspaper publication.*

УДК 655.411

Я.О. ЧЕПУРЕНКО
кандидат історичних наук

**СТАНДАРТИЗАЦІЯ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОЇ ПІДГОТОВКИ
НАУКОВИХ ВИДАНЬ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

У статті охарактеризовані теоретичні та практичні аспекти стандартизації редакційно-видавничої підготовки наукових видань; описані державні та галузеві стандарти, які регулюють процеси створення і випуску в світ творів наукової літератури і наукових видань; сформульовані рекомендації щодо вдосконалення системи стандартизації наукових видань в Україні.

Ключові слова: наукове видання, наукове електронне видання, наукова публікація, стандартизація процесів підготовки наукових видань.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ
ІМЕНІ АНДРІЯ МАЛИШКА
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

НАША ШЕВЧЕНКІАНА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Матеріали науково-звітної конференції викладачів кафедри журналістики
Інституту української філології та літературної творчості
імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

ВИПУСК IV

ВИПУСК ПРИСВЯЧЕНИЙ 200-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Київ-2014

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Висоцький Анатолій Васильович – кандидат філологічних наук, директор Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова
Жадько Віктор Олексійович – доктор філософських наук, професор, академік Академії вищої освіти України, завідувач кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Куляс Павло Петрович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Марків Олександра Тимофіївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Харчук Олена Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Харитоненко Олена Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Чепуренко Яна Олексіївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Шпак Віктор Іванович – кандидат історичних наук, професор кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Карпенко Віталій Опанасович – професор, завідувач кафедри журналістики Університету «Україна», доктор суспільно-економічних наук Українського Вільного Університету (Мюнхен)

Вартанов Григорій Іванович – доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до друку

кафедрою журналістики Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова.

Протокол засідання кафедри № 6 від 17 лютого 2014

Затверджено

на засіданні Вченої Ради Інституту української філології та літературної творчості
імені Андрія Малишка НПУ імені М.П. Драгоманова.

Протокол засідання № 9 від 23 квітня 2014

A18 Актуальні проблеми теорії соціальних комунікацій: Матеріали науково-звітної конференції викладачів кафедри журналістики Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова : збірник наукових доповідей : Наша шевченкіана / Інститут української філології НПУ ім. М.П. Драгоманова. Випуск IV. – К. : Ореол-сервіс, 2014. – 88 с.

У більшості публікацій збірника розкривається значення постаті Т.Г. Шевченка в розвитку видавничої справи в Україні, другий розділ присвячений актуальним проблемам видавничої справи, редагування, інформаційно-бібліотечної діяльності. Збірник призначений для викладачів, наукових працівників, аспірантів і студентів.

ЗМІСТ

ВИДАВНИЧА ШЕВЧЕНКІАНА

Жадько В.О.

Друкарня Києво-Печерської лаври в житті Г.Г. Шевченка..... 4

Куляс П.П.

Шевченкове слово: від пракоренів до сучасних інновацій 10

Марків О.Т.

Роль і значення шевченківських соціокультурних цінностей
у формуванні особистості майбутнього журналіста..... 28

Сидоренко Н.М.

«Слов'янський панкосмізм» Тараса Шевченка (за публікаціями
«Записок наукового товариства імені Шевченка»)..... 32

Харитоненко О.І.

Читацькі практики Шевченкової епохи (на матеріалі повісті
Т.Г. Шевченка «Близнюки»)..... 39

НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Куляс П.П.

Особливості сучасного українського мовного пуризму..... 48

Марків О.Т.

Чинники ефективної співпраці редактора з автором
у видавничому процесі..... 52

Сидоренко Н.М.

Традиції й уроки української преси початку ХХ століття 58

Харитоненко О.І.

Проблеми визначення типу видання в сучасних газетах..... 63

Чепуренко Я.О.

Стандартизація редакційно-видавничої підготовки наукових видань:
стан та перспективи розвитку..... 68

Шпак В.І.

Українські газети: від державних до приватних..... 78